

countries. The lack of direct impact of external assistance to the developing countries' economic growth exists because of the lack of funding due to the failure of developed countries to make official development assistance at a benchmark of 0.7 % GNI, low efficiency of fiscal, monetary and trade policies in recipient countries, the emergence in some countries of extraordinary circumstances related to socio-political tension, the instability of funding by international organizations. It is determined that despite the results of the correlation and regression analysis, the achievement of the goals of sustainable development in developing countries requires not only an increase of the volume of external assistance, but also an increase of its effectiveness.

Key words: sustainable development, financing of sustainable development, external assistance, official development assistance, economic growth.

Надійшла до редакції 01.12.2016

УДК 338.49

Бочарова Ю. Г.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ

UDC 338.49

Bocharova Yu. G.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: y.bocharova@ukr.net

PHENOMENOLOGY OF INFRASTRUCTURE

Мета. Мета статті полягає у дослідженні сутності та вивченні особливостей феномену «інфраструктура».

Методи. У процесі дослідження використано загальнонаукові методи та прийоми пізнання: теоретичне узагальнення і порівняння, аналіз і синтез, індукція та дедукція, групування, класифікація.

Результати. Визначено підходи до розуміння сутності феномену «інфраструктура», притаманні йому особливості та основні функції в умовах глобалізації. Використання результатів проведеного дослідження під час розробки стратегії забезпечення конкурентоспроможності, соціально-економічного зростання й розвитку країни в цілому та її інфраструктури зокрема дозволить підвищити ефективність державних зусиль у зазначених вище напрямках.

Ключові слова: інфраструктура, сутність, підхід, функції, ознаки.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що сьогодні вже аксіоматично сприймається той факт, що інфраструктура чинить значний та багатоаспектний вплив на всі сторони життя як окремих локальних спільнот, так і світового господарства в цілому, теорія інфраструктури потребує подальшого розвитку.

Аналіз досліджень та публікацій. Інфраструктура виступає об'єктом та предметом чисельних досліджень і викликає значний науковий інтерес як з боку україн-

© Ю. Г. Бочарова, 2016

ських, так і зарубіжних вчених. Так, дослідженню феномену інфраструктури як економічної категорії та об'єкта управління присвячено роботи: В. С. Антонюк, Г. В. Ерліх, Н. О. Іванової, Т. П. Малахова, В. П. Микитчук, Т. Ф. Палей, Є. Г. Русскової, С. А. Тимашева, Б. Фрісцхманна, Є. Б. Хоменко та інш.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на значний інтерес з боку наукової спільноти, сьогодні практично не існує досліджень, які були б присвячені систематизації підходів до розуміння сутності поняття «інфраструктура», визначення сутнісних особливостей інфраструктури в умовах глобалізації, що не дозволяє забезпечити розробку ефективних державних стратегій та програм її розвитку. Таким чином, відсутність усталених підходів до розуміння сутності інфраструктури, її специфічних ознак породжує не лише теоретичні, але й значні практичні проблеми.

Мета статті полягає у дослідженні сутності та визначенні особливостей феномену «інфраструктура».

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить проведений аналіз [1–9], на сучасному етапі розвитку наукової думки не існує консенсусу щодо поняття інфраструктури.

1. Особливості введення поняття «інфраструктура» у науковий обіг.

Так, «на думку англійського економіста А. Янгсона термін «overhead capital», який означав «інфраструктура», був введений у обіг Х. Зінгером. Проте лауреат Нобелівської премії П. Самуельсон стверджує, що термін «інфраструктура» був введений у обіг в 1955 році американським економістом П. Розенштейн-Роданом... Стосовно до умов ринкової економіки, визначення поняття «інфраструктура» вперше дав Р. Йохімсен, окресливши її як суму матеріальних, інституційних та особистісних умов і закладів, що надаються в розпорядження економічних одиниць і створюють умови для повної інтеграції та забезпечення максимально можливого рівня розвитку господарської діяльності» [4, с. 137]. Як свідчить проведений аналіз [1–4], українські та російські дослідники більшою мірою розділяють думку П. Самуельсона, стверджуючи, що цей термін було введено П. Розенштейном-Роданом.

2. Розуміння сутності поняття «інфраструктура».

Критичний аналіз [1–9] дозволяє стверджувати, що, у цілому можна виокремити два підходи до розуміння сутності поняття «інфраструктура»: інфраструктура як економічна категорія та інфраструктура як об'єкт управління. Так, під інфраструктурою як економічною категорією доцільно розуміти сукупність умов, що є одночасно фактором та результатом розвитку соціально-економічних систем мікро-, мезо- та макrorівня. Розуміння ж сутності поняття «інфраструктура» як об'єкта управління, як свідчить проведений аналіз, буде характеризуватися поліваріантністю, що обумовлено наявністю: рівнів управління (мікро-, мезо-, макро-), множини підходів до розуміння та їх підпорядкування (широке і вузьке значення), багатогранністю поняття (види інфраструктури) та ін. Беручи до уваги все зазначене вище, а також критичний аналіз [1–10], можна зробити висновок, що сьогодні поняття «інфраструктура» як об'єкт управління найчастіше розуміється як: 1) система; 2) складова економічної системи; 3) сукупність елементів; 4) ресурс; 5) сукупність умов, що є одночасно фактором і результатом розвитку соціально-економічних систем мікро-, мезо- та макrorівня. Таким чином, як свідчить проведений аналіз, усі існуючі сьогодні визначення поняття «інфраструктура» складаються з двох частин: перша — розкриває сутність інфраструктури з позиції зазначених вище 5 підходів, друга — визначає наслідки розвитку та функції інфраструктури.

3. Сутнісні особливості інфраструктури

Так, авторський колектив роботи [1] виокремлює такі ключові ознаки інфраструктури як економічної системи:

- системність;
- ресурсоємність;
- довговічність;
- універсальність;
- утилітарність;
- неподільність [1, с. 111–112].

Б. Фрісцхманн у роботі [5] стверджує, що інфраструктурні ресурси задовольняють кільком критеріям.

Ресурс може бути спожитий позаконкурентно для значного обсягу попиту.

Соціальний попит на ресурс визначається, в першу чергу, на основі виробничої діяльності, яка вимагає ресурси в якості внеску.

Ресурс може бути використаний для виробництва широкого спектру товарів та послуг, які можуть бути віднесені до приватних, суспільних і громадських благ [5].

Критичний аналіз [1–9] дозволяє стверджувати, що:

1) інфраструктура як економічна категорія характеризується емерджентністю, інгерентністю, адаптивністю, еквіфінальністю, цілеспрямованістю, організованістю, цілісністю, функціональністю, структурністю, стійкістю, узгодженістю складових елементів, синергічністю, детермінованістю;

2) інфраструктура як об'єкт управління характеризується такими ознаками:

— матеріалізована у виді системи об'єктів, які знаходяться у відносинах зв'язку між собою, як наслідок, їй притаманні властивості системи, характеризується наявністю мережевих ефектів;

— потребує значних початкових капітальних інвестицій;

— є сектором загального користування;

— є «природною» монополією;

— характеризується низьким рівнем рентабельності та, як наслідок, значним строком окупності;

— є одночасно умовою і результатом розвитку економічних відносин, що притаманні суспільству.

4. Перелік функцій інфраструктури

Критичний аналіз [1–9] дозволяє стверджувати, що інфраструктура виконує такі функції:

1) стимулювальну (інфраструктура сприяє розвитку економічної системи в цілому та селективному розвитку її складових зокрема);

2) забезпечувальну (інфраструктура виступає фактором соціально-економічного розвитку соціально-економічних систем різних рівнів агрегування);

3) алокаційну (інфраструктура забезпечує коригування та розподіл ресурсів у залежності від встановлених цілей);

4) інтегровальну (інфраструктура виступає інструментом утворення зв'язків між елементами систем різних рівнів агрегування (мікро-, мезо-, макро-, глобального рівня), сприяє формуванню цілісності, єдиного простору).

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Можна виокремити два підходи до розуміння сутності поняття «інфраструктура»: інфраструктура як економічна категорія та інфраструктура як об'єкт управління.

2. Сутнісні особливості поняття «інфраструктура» змінюється залежно підходу до розуміння терміну, що використовується.

3. Інфраструктура виконує стимулювальну, забезпечувальну, алокаційну та функцію інтегрування.

Результати дослідження будуть використані у подальших роботах автора, присвячених вивченню феномену інфраструктур, їхньому ефективному функціонуванню та розвитку. Використання результатів проведеного дослідження під час розробки стратегії забезпечення конкурентоспроможності, соціально-економічного зростання та розвитку України в цілому та її інфраструктурних систем зокрема дозволить підвищити ефективність державних зусиль у зазначених вище напрямках.

Список літератури/References

1. Юденко, М. Н. Экономическая сущность инфраструктуры и ее особенности в строительстве / М. Н. Юденко, М. В. Михайлов // Вестник РУДН. Серия «Экономика». — 2013. — № 1. — С. 107–114.

Yudenko, M. N., Mihaylov M. V. (2013). *Ekonomicheskaya suschnost infrastruktury i ee osobennosti v stroitelstve* [The economic essence of infrastructure and its features in construction]. *Vestnik RUDN* [Bulletin of RUDN], no. 1, pp. 107–114.

2. Иншаков, О. В. Системный подход к исследованию рыночной инфраструктуры [Электронный ресурс] / О. В. Иншаков, Е. Г. Русскова. — Режим доступа : <http://www.oleg-inshakov.ru/index.php/ru/component/attachments/download/97>.

Inshakov, O. V., Russkova E. H. *Sistemnyi podhod k issledovaniyu rynochnoy infrastruktury* [System approach to study of market infrastructure]. Available at : <http://www.oleg-inshakov.ru/index.php/ru/component/attachments/download/97>.

3. Трибушная, В. Х. Инновационная инфраструктура как необходимость поддержки наукоёмкого предпринимательства: технопарки и стратегическое управление : монография / В. Х. Трибушная. — Ижевск : Ижевский государственный технический университет, 2011. — 240 с.

Tribushnaya, V. H. (2011). *Innovatsionnaya infrastruktura kak neobhodimost podderzhki naukoymkogo predprinimatelstva: tehnoparki i strategicheskoe upravlenie* [Innovative infrastructure as a necessity to support science-intensive entrepreneurship: tech-noparks and strategic management]. Izhevsk, Izhevskiy state techn. univ. Publ., 240 p.

4. Сегеда, С. А. До питання ролі інфраструктури в системі ринкових відносин / С. А. Сегеда // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. — 2012. — № 1(56). — Т. 4. — С. 136–143/

Seheda, S. A. (2012). *Do pytannia roli infrastruktury v systemi rynkovykh vidnosyn* [On the role of infrastructure in the market relations system]. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU* [Collection of scientific labours of VNAU. Issue Economic Sciences], no. 1(56), vol. 4, pp. 136–143.

5. Frischmann, B. M. (2013). *Infrastructure: the social value of shared resources*. New York, Oxford University Press.

6. Benedict, M. A., McMahon, E. T. *Green Infrastructure: Smart Conservation for the 21st Century*. Available at : <http://www.sprawlwatch.org/greeninfrastructure.pdf>.

7. Pooja, M. Meaning, Types and Development of Economic Infrastructure in India. Available at : <http://www.economics-discussion.net/economics-2/meaning-types-and-development-of-economic-infrastructure-in-india/2207>.

8. Макаренко, М. Сутність транспортної інфраструктури та її місце у ринкових відносинах / М. Макаренко, О. Слободян // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». — 2012. — Вип. 21–22. — Ч. 1. — С. 6–12.

Makarenko, M. (2012). *Sutnist transportnoyi infrastruktury ta yiyi mistse u rynkovykh vidnosynakh* [The essence of transport infrastructure and its place in mar-

ket relations]. *Zbirnyk naukovykh prats DETUT* [Proceedings of DETUT], no. 21–22, part 1, pp. 6–12.

9. Русскова, Е. Г. Формирование системного определения инфраструктуры наноиндустрии / Е. Г. Русскова // Вестник Волгоградского государственного университета Серия 3: Экономика. Экология. — 2012. — . № 1. — С. 14–21.

Russkova, E. G. (2012). *Formirovanie sistemnogo opredeleniya infrastrukturyi nanoindustrii* [Formation of a system definition of the nanoindustry infrastructure]. *Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta* [Bulletin of Volgograd State University. Issue Economy and Ecology], no. 1, pp. 14–21.

Цель. Цель статьи заключается в исследовании сущности и изучении особенностей феномена «инфраструктура».

Методы. В процессе исследования использованы общелогические методы и приемы познания: теоретическое обобщение и сравнение, анализ и синтез, индукция и дедукция, группировка и классификация.

Результаты. Определены подходы к пониманию сущности феномена «инфраструктура», присущие ему особенности и основные функции в условиях глобализации. Использование результатов проведенного исследования при разработке стратегии обеспечения конкурентоспособности, социально-экономического роста и развития страны в целом и ее инфраструктуры в частности позволит повысить эффективность государственных усилий в указанных выше направлениях.

Ключевые слова: инфраструктура, сущность, подход, функции, признаки.

Objective. The objective of the article is the studying of the essence and peculiarities of the phenomenon of «Infrastructure».

Methods. Following methods and means of perception are used during the study: theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis, induction and deduction, grouping, and classification.

Results. Approaches to understanding the essence of the phenomenon of «infrastructure», its specific features and basic functions in the context of globalization are defined. Using the results of the study during the creation of competitiveness socio-economic growth and development strategy of Ukraine in general and infrastructure in particular will increase the effectiveness of government efforts in the above mentioned areas.

Key words: infrastructure, essence, approach, functions, attributes.

Надійшла до редакції 22.11.2016